

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Den Advocaet Van Qvaede Saeken Met Naeme Daniel Van Henghel Predikant Tot Uytrecht

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1673

II. Artikel. Onwetenheyt van Daniel aengaende de aenbiddinghe ende
religieuse eere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71559)

niet gheschieden en magh?

Wat sout ghy my antwoozden? bedenckt u eens/ en
weert u' het te segghen.

Ghy hebt oock vergheten het boeck ende Capittel
van Lactantius aen te wijsen / die ghy tot uw' hoordeel
citeert/ wijs ons de eyghen plaetse aen / op dat wy die
moghen naesien.

II. A R T I K E L.

Onwetenheyt van Daniel aengaende de
aenbiddinghe ende religieuse eere.

Afsoo Daniel van 't vijftde bladt/ tot 25, de Room-
sche Kercke besonderlyck niet en schijnt te rare-
ten/ sprekende meest in 't ghemeen / soo sal ick al dat
ghetuygh laten passeren als ons niet besonderlyck tae-
kende/ ten sy dat hy van de Thesis, dat is / van die al-
ghemeene spreuken of voozstellinghen / wilt komen tot
de besondere/ ofte d'hypotheses, ende die aen de Room-
sche Kerck appliceren / dan sullen onse antwoozden
verdbigh zyn.

Ick gaer dan ober / tot het 25 bladt / daer hy d'z
sucken in 't besonder opbadt teghen de Catholijken.

Het eerste stuck is de aenbiddinghe, waer van hy soo
sprekt: De Roomsche Kercke wilt dat verscheyden
personen / als de Enghelen / de V. Maghet Maria,
andere verstorben Heylighen / midts-gaeters eenighe
heylighe dinghen en saeken / als het kruys / beelden/
reliquien Chrizti ende der Heylighen / met eene reli-
gieuse eere moghen en MOETEN ghe-eert worden.

Datmen 't mogen doen/ is waer: Datmen 't MOE-
TEN doen / waer hebt ghy dit in onse boeken gelesen?
Wilt ghy ons komen onderwijsen/ en zyt ghy noch soo
onweteende in 't ghene wy leeren? Ick hebbe nu meer
als aen ses van uwe mede-predikanten met verschey-
den ghedruckte schriften ront uyt gheseyt dat se de
waerheyt spaerden/segghende/ dat wy die voozseyde
personen of dinghen MOETEN eeren: En komt ghy/
naer

naer al dit / wederom niet dese leughen te boozschyn-
ofte indien ghy myne schriften niet ghelesen en hebt /
stelt wy dan jemandt van onse trefflycke schrybers op
het papier / die absolutelyck segghe dat wy het MOE-
TEN doen. 't En is hier niet te doen met te segghen
al wat u in 't hooft komt / ofte wat ghy in de boeken
van uws-ghesinde ghebonden hebt (want ick en hebbe
tot noch toe niet eenen ghelesen die niet vol van mis-
slaghen en is) ghy moest onderhouden 't gene ghy een
ander Pag 22. wilt inscherpen / te weten / dat men den
staet vande quectie wel moet formeren, als men een an-
der wilt onderwyzen / waer in ghy terstone daer naer
schandelyck mist : Leert dan booztaen uwe ghemeente
dat de Catholijcken noch heelden / noch Pelygen / niet
en MOETEN, maer wel MOGHEN met eere achter-
volghen.

Laet ons nu hoozen / wat seght ghy daer van : De
Ghereformeerde, seght ghy / en konnen dit niet toelgen,
maer oordeelen het selve afgodeiye te zijn.

Maer siet ghy niet dat ick u met den H. Jacobus
Cap. 4. v. 12. sal vraghen : wie zijn ghylieden om dit
te oordeelen? Zijt ghy Propheten / ofte Apostelen die in
uw' oordeel niet en kont missen : hebt ghy de gabe van
onsenbaerheyt? Wie zijt ghy? Want dat ghy hier ee-
ne Schysstuerre dyt ofte hier op malkanderen hoopt /
dat en kan uw' oordeel niet goet maeken : Want wy
hebben in den voorgaenden Artikel ghesien dat ghe-
hier Schysstuer-plaetsen booz gestelt hebt op de wel-
ke uwen eyghen Bijbel met sijne aenmerkinghen seght
dat ghe de Schysstuerre niet en berstaet. Dochmans /
indien ghy meynt dat ghe nu wat beters hebt / stelt
het ons booz

Ghy seght booz eerst : De religieuse eere die hercont
wozdt aen schepselen is afgoderpe / ende strydt teghen
Matth. 4. 10, daer geseyt wozdt : Den Heere uwen God
sult ghy aenbidden, ende hem alleen dienen.

Doe smijt ghy dese Schysstuer-plaetse hier soo plots
selijck op het papier sonder eenighe slot-reden / ofte
verklaeringhe? wat meynt ghy dan dat se soo klaer
booz u leght dat se gheen slot-redey van doen heyt?

Wilt ghy klaer sien dat' er meer swaricheyt is dan
ghy meent / ende dat uyt die Schyftuer-plaetse niet
een siet reghen het eeren vande Heylighen ofte Enghe-
len (want dit is al een ding) / om dat Christus *Matth.*
22 v. 30. expresselyck seght dat de Heylighen sullen zijn
ghelyck de Engelen in den hemel) besloten kan worden?

Antwoort m'eens als een kloeck man / ende seght
my of dese slot-reden goet is: Paulus seght *1. Timoth. 6.*
16. Godt alleen is onsterfelyck, Ergo de siele van den
mensch en is niet onsterfelyck: Ghy moet segghen dat
dit niet en volghet: Alsoo en volghet het oock niet: Chri-
stus seght: Ghy sult uwen Godt alleen dienen; ergo men
magh niemant anders dienen; andersins soude Pau-
lus qualijck gheleert hebben als hy segde tot de Galat-
ten *cap. 5. 13.* Dient malkanderen.

Ik vraghe ten tweeden of dese slot-reden goet is:
Paulus *1. Timoth. 1. 17.* Eere ende heerlijckheydt zy aen
Godt alleen, Ergo men magh niemant anders eeren/
nochte verheerlijcken: ghy moet wederom seggen dat
dese slot-reden niet en deught / andersins soude Godt
selve qualijck gheboden hebben dat men Vader en Moe-
der sou eeren.

Ik vraghe ten derden of dit wel volghet: Christus
seght: ghy sult den Heere uwen Godt aenbidden, Ergo
men magh niemant anders aenbidden: ghy moet noch
eens segghen dat dit niet en volghet; andersins souden
de kinders van de Propheten *4. Regum 2.* qualijck ghe-
baen hebben als se Eliseus aenbaeden om dat den geest
van Elias op hem ruste / dat is / om dat hy een Propheet
was: Balaam soude oock *Num. 22. 31* qualijck gebaen
hebben om dat hy den Enghel die voor hem stont aen-
badt, waer ober hy nochtans van den Enghel niet be-
rispt en wiert.

Siet ghe noch niet dat het niet ghenoech en was die
Schyftuer-plaetse plotselijck te smijten op het papier
sonder eenighe slot-reden te maeken? Want nu siet ghe/
ten sy dat ghe heel blindt zijt / uyt dese daz ofte vier
doosende Schyftuer-plaetsen / dat het gheensins en
volghet dat men niemant anders en magh eeren, noch
dienen, noch aenbidden als Godt / om dat de Schyft-
tuere

tuere seght : Ghy sult den Heere uwen Godt aenbidden,
ende hem alleen dienen.

Wat seght ghy hier op ? stemt ghy my toe dat wy
malkanderen wel moghen dienen, ghelijck Paulus seght
en vader en moeder eeren, ghelijck Godt ghebiedt : en
Propheten/ en Enghelen aenbidden/ ghelijck de kinde-
ren der Propheten/ ende Balaam ghedaen hebben : Ghy
moet my dit toestemmen of het u lief is of leedt /
Want de woorden bande Schyftuere sijn klaer : Hoe
sult g'het dan maeken : ofte waer henen nu met ulve
Schyftuer-plaetse om daer upt te besluyten dat wy
afgoderpe bedryben als wy de Heylighen/ ende Enge-
len/ eeren, dienen, ende aenbidden ?

Wilt ghy onderschept maken tusschen de Eere, dienst,
ende aenbiddinghe die wy Godt alleen schuldigh sijn/
ende tusschen de eere / dienst / ende aenbiddinghe die
wy moghen of moeten aen malkanderen, ofte aen onse
oversten, ofte aen vader en moeder betuyfen ? Dat is
dat wy oock segghen : Maer seght ons eens waer in
dat dit onderschept bestaet ? Ghy en kont my anders
niet antwoorden als dat de eere, dienst, aenbiddinghe
die wy Godt schuldigh sijn / moet Godlijk sijn / ende
die wy aen de menschen betuyfen / moet menschelijk
sijn.

Maer hier-medde en ben ick noch niet volbaen ; nu
moet ghy my boozders segghen waerom dat de eere
die wy Godt schuldigh sijn / moet Godlijk sijn /
ende de andere / menschelijk : Ghy en kont my gheene
andere reden gheben als om dat de eere/ dienst / ende
aenbiddinghe moet soodanigh sijn als de conditie ofte
weerdigheyt is van de ghene die men eert / dient/
ende aen-bide ; herbolghens dat de eere die men
Godt schuldigh is / moet Godlijk sijn om dat hy
Godt is, ende de eere die men aen de menschen be-
wyst moet menschelijk sijn / om datse van conditie
weghen menschen sijn : Studeert soo lanck als 't u
helieft / ghy en zyt my niet machtigh eenighe andere
reden te gheben.

Wel aen : Hier upt volghet nu nootsaekelijck dat wy
soo verre daer eenighe schepselen sijn die minder ban
conditie

conditie ende weerdigheyt zyn als Godt / ende noch-
tans meerder als enckele menschen / ist dat ick se eere /
diene / ofte aenbidde volghens haere conditie of weer-
digheyt / die eere / dienst / ende aen-biddinghe
moet minder zyn als die men Godt schuldigh is /
meerder nochtans als die men aen enckele men-
schen bewijst: Want soo als ghy / ende alle men-
schen wy moeten toestemmen / ghelijck de eere die
wy Godt toe-draghen Godlijck is / om dat hy Godt is,
ende die wy aen enckele menschen bewijzen / mensche-
lijck is / om datse menschen zyn, alsoo moet het noot-
saekelijck volghen / indien jemandt eere bewijst aen
soodanighe schepselen die van conditie weghen min-
der als Godt / ende meerder als menschen zyn /
dat die eere minder moet zyn als die men Godt
schuldigh is / ende meerder als die men aen de men-
schen bewijst:

Maer de Enghelen ende Heylighen des hemels /
zyn minder als Godt / ende meerder als menschen /
Ergo de eere die men haer toe-draeghe moet minder
zyn als die men Godt schuldigh is / ende meerder als
die men aen enckele menschen bewijst: Soodanighe eere
bewijzen wy aen de Enghelen ende Heylighen
des hemels / Ergo 't is valsche dat die eere / dienst / ofte
aenbiddinghe by ons afgoderij is.

Alsoo en heeft Balaam gheene afgoderij bedreuen als
hy eenen Enghel aenbadt / andersing soude hy blic-
ken van den Enghel blyuen twyffel berispt zyn ghe-
weest soo wel als ober sijne andere stucken; nochtans
die eere en kost oock niet borgherlijck, noch niet men-
schelijck zyn, want Balaam wist wel dat hy eenen En-
ghel hoorde hadde die niet menschelijck noch borgher-
lijck hadde. Ergo.

De selbe is van de kinderen der Propheeten als sy
Eliseus aenbaden: Want 't is seker dat sy hem niet
en aenbaden als Godt / noch oock als een enckel
mensch / maer als een heyligh Propheet / want sy rie-
pen: Den gheest van Elias rust op Eliseus, en dit was de
reden waerom dat sy hem aenbaden: Maer een heyligh
Propheet zyn / is boven de menschelijcke conditie /
ergo

ergo als de kinderen der Propheten Elifeus om die reden aen 'aden / die aanbiddinghe moest meerder als menschelijck zijn / ende nochtans niet Godlijck.

Maer ghy seght Pag. 27: Al bidden de Roomsche de Heylighen aen met eene eere van minder graet als Godt / soo blijfse echter bande selve specie / dat is religieus ende Godts-dienstigh.

Dit is dan uw' argument: Die mindere eere die de Catholicken de Heylighen toe-draghen blijft Godts-dienstigh, ergo 't is van de selve specie met de eere die Godt alleen toe-komt / Ergo 't is afgoderye:

Siet nu wederom uwe ontwetenheyt: 't is eben eens of ick soo argumenteerde: Muggen en Ollyphanten zijn beesten / ergo Muggen en Ollyphanten zijn van de selve specie: Wat dunckt u / volght dat wel / alsoo en volght het oock niet: De eere die wy de Heylighen toe-draghen is Godtsdienstigh, Ergo sy is van de selve specie met de eere die Godt alleen toe-komt: Weet ghy dan niet quod sub uno genere possint esse species diversae die niet meer ghelykenisse en hebben met malkanderen / als eene Mugghe ende eenen Ollyphant / alsoo en heeft de eere die wy de Heylighen toedrage (schoon sy religieus ofte godts-dienstigh is) niet meerdere ghelykenisse met de eere die Godt alleen toe-komt / als eene Mugghe heeft met eenen Ollyphant.

Leert op een ander tijdt beter argumenteren / ende niet meer enkelijck segghen / 't is afgoderye, men begint afgoderye: &c. dat en is niet anders als schreutwen sonder eenigh slot ofte reden.

Uwe andere schizfuer-plaetsen en zijn niet een hage beter. De eerste is upt Apoc. 19. 10. Daer Ioannes viel boog de voeten van eenen Engel om hem te aenbidden / maer den Enghel en wild' er niet toelaten / segghende: Aenbidt Godt.

Hebt ghy van dese Schizfuere niet anders te seggen als dit: of ick u toonde dat se boog ons is / wat soude ghy segghen? Ick toon'et: ofte Ioannes meynde dat het Godt selve was / die hem verscheen / of dat het een Enghel was? Een van beyde moet waer zijn: meynde hy dat 't Godt was? met reden wiect hy

kerispt; want 'ten was Godt niet: meynde hy dat
het een Enghel was: niet te win hy heeft hem aenbe-
den / waerom kerispt ghy ons dan / als wy doen het
ghene Ioannes ghedaen heeft:

Hoozt nu de antwoorde van uwe meester / dat is /
van den H. Augustinus: Daerom / segt hy / 2. 61. in
Genf. wiert Ioannes kerispt / niet om dat hy faelde in
de aanbiddinghe / maer om dat hy faelde in den per-
soon / meynende dat het Christus of Godt was. Kiest
nu dat ghe begheert: Wilt ghy gheen van beyde? he-
wijst dan dat gheen van beyde en bestaet; ende als ghe
dit sult ghedaen hebben / dan sal ick noch / tot eene
toe-maete / vraghen: Hoe dat Ioannes booz de tweede
keer (ghelijck ghe kont sien *Apo. 22. 8.*) den Enghel
heest willen aenbidden? hadde hy dan alreede verghe-
ten dat hy een wegnigh te hozen hier ober kerispt
was: ofte en wilde hy misschien niet gheleert worden?
bedenck dit eens wel / ende siet hoe dat g'het kont af-
spelen: Ondertuschen en is'er niet meer apparen-
tie om upt dese schijfuer-plaetse te slupten dat wy af-
goderge bedyghen met de Enghele t'eeten / als'er
apparentie is dat daerom die eere van de selve specie
is met de eere die Godt alleen toekomt / om dat se reli-
gieus ofte godts-dienstigh is.

Ghy seght. 1. *Coloss. 2. 18.* wozt den dienst vande
Enghele verhoeden.

Siet uwen Bijbel nae / daer sult ghy vinden *Num. 70.*
dat sommighe ten tijde van Paulus den dienst der
Enghele volghens de Philosophie van Plato wilden
inboeren.

Maer en moet van u niet vraghen wat booz eenen
dienst dit was / want ghy en kont dat niet weten als
upt d'oude schijvers: hoozt die dan spreken.

Irenaeus seght *lib. 2 cap. 10.* dat sommighe op den tijt
van Paulus leerden dat de Enghele de werelt hadden
gheschapen / verbolghens haer wilden gediene hebben
als mindere Goden / ghelijck se doch Plato daer booz
siet.

De selve gherugghet Epiphanius *lib. 1. Contra Hareses,*
Haer. 23. Theophylactus in *hunc locum* seght dat se leer-
den

den dat het menschelijcke gheslachte van de Engelen/
ende niet van Christo verlost was.

Occumenius *hoc loco* seght / dat se verboden tot Christum te gaen / waer segden dat wy door de Engelen MOESTEN tot Godt gaen / alsoo / seyt hy / hochten in eenen superstitieusen dienst der Engelen.

Dit gaet bast / want niemant / als dese ende andere oude schryvers / en kan ons leeren wat die hoorrenten dienst is ghetweest daer Paulus van spreekt / als dese mannen; g'hebt ghehoort hoedanigh dat hy ghetweest is; past hem nu eens / ist dat ghe kont / op de eere ofte dienst die wy doen aen de Engelen: Wy en doen dat niet als aen mindere Goden / noch als die het menschelijcke geslachte verlost hebben met het opslypen van Christus / noch met herbede van tot Christum te gaen / soe als die oude ketter's gedaen hebben / en daerom van het Concilie van Laodiceen cap. 38. als afgodissen verdoemt wierden: Hoe sult ghe dan dien dienst passen op onsen?

Ghy seght 3. Het Vader ons leert ons alleen aen te hiden Onsen Vader die in de hemelen is, de welcke maar een is *Matth. 23. 9.*

Maer leert den Vader onse dat men den Vader ALLEEN moeten of maghen aenroepen? die soude ich gheerne eens upt de woorden Christi betrefsen sien.

Die lossighende laet ghy wederom blycken in de schryftuere die volghet. Paulus, seght ghy / leere ons *Rom. 10. 14.* dat wy niemant moeten aenroepen als in den welken wy moeten ghelooven.

Paulus handelt daer van de Ioden die absoluutlyck in Christum niet en gheloofden dat hy Godt / Salighmaker / ende onsen Verlosser was / daerom seght hy seer wel / hoe sullen sy hem aenroepen / te weten / als Godt / Salighmaker / ende Verlosser des wereltes / daer se niet en ghelooven dat hy soodanigh is? ende soe is het waerachtigh dat men oock gherec Veplyghen en magh aenroepen die men niet en ghelooft heyligh ofte gheluck saligh te zyn: Want jemandt aenroepen die men niet en kent / noch en weet wat dat hy is / in roepen teghen den wine.

Maer te segghen dat Paulus hier soude herbeden

absolueelk niemant t'aenroepen als Godt / verhol-
ghens dat dit sonder injurie Godts niet gheschieden
in haer / is opentlijck segghen dat Paulus stryde tegen
syn selven : ofte ghy moet nootsakelijck segghen dat
hy onderschept heeft ghemaeckt tusschen aenroepen/
ende aenroepen / ende dat dit onderschept nergheens
anders in en besaet als in eene verscheiden maniere
van aenroepen ; inder voeghen dat het aenroepen
Godts is eene herkennenisse van sijne opperste majes-
teit van de welcke / als de eerste fonteyne / alle vol-
maekte gaebe moet afkomen; ende het aenroepen van
andere / is een ootmoedigh verzoek van haere ghebe-
den om dooz haer eenighe gaben van die eerste fonteyn
te berckijghen.

Dat dit soo moet wesen blyckt uyt verscheiden
plaetsen van sijne brieven daer hy de ghebeden ende
bystant verzoekte vande gheloobighen om jet te ver-
kerijghen van Godt. Coloss. 4. 3. seght hy : Bidt voor ons
dat Godt ons de goede ghelegentheydt (dit is de eyghen
beuertlinghe van ulwen Bijbel Num. 4) ende vrymoe-
digheydt verleene om het Woordt des Euangeliums te
maghen verbreiden. Rom. 15. 30. seght hy : Helpt my met
uwe ghebeden voor my by Godt, op dat ick magh verlost
worden van d'onghelooovighen die in Iudæa zijn.

Wat seght ghy hier op? heeft Paulus hiermede inju-
rie aan Godt ghedaen / ofte niet? Ghy moet segghen
dat neen / andersins sout ghy dien grooten Apostel
plichtigh maeken van grobe misdaeden : Wel aen nu/
moet ghy niet bekennen dat het verzoeken van bystant
ende ghebeden om jet te berckijghen van Godt / eene
schiere soozte van aenroepinghe is? Seght ghy dat
neen? waerom niet / aenghesien dat dit verzoek niet
anders en is als jemandt beroepen of toe-roepen?
Seght ghy dat ja? soo maek ick van dit argument :
Paulus heeft geroepen om de ghebeden en bystant (want
hy seght / bidt voor my, Helpt my) van de geloobighen
die noch sterflijck ende sondatighe menschen waeren/
ende nochtans en heeft hy hier mede gheene injurie
aan Godt ghedaen. Ergo veel meer magh men dit doen
sonder injurie Godts / ten opsighe vande geloobighen
als se

als se nu onsterlijck / bezydt van alle sonden / en ghe-
lucksaligh zyn.

Daer hebt ghy nu de aenroepinghe Pauli, ende sa-
men de onse / die meer verschilt van de aenroepinghe
Godts / als Godt selbe verschilt van de menschen en
Heplighen.

Al wat ghy boozder noch praet Pag. 26. van Chri-
stus, dat hy onsen middelaer is / onse boozsprake by
den vader / ende soog boozts / stemmen wy altmael toe /
maer ghy / noch alle utwe ghelycke / en zyt niet mach-
tigh daer upt te besluyten dat men de Heplighen niet
aenroepen en magh op die maniere ghelyck nu ghy-
segt is.

Ich komme toe het eeren der beelden. Hier teghen
en hebt ghy niet meer als eene schyftuer-plaetse ghe-
stelt / maer slecht / sonder eens aen te sien waer van dat
Godt spreekt / ofte hoe utwen Bybel dit heeft be-
klaert : Doch / (ghelyck ick ober al mercke) ghy zyt
wijser als utwen Bybel : utwe schyftuer-plaets is dese :
Ghy en sult u voor de beelden niet buyghen, noch haer
dienen. *Exodi 20. 5.*

De questie is of Godt hier verbiedt alle beelden /
(gheene uptghenomen) te eeren / ofte te dienen.

'T is seker dat neen : Want hy en verbiedt gheene
eere noch dienst te doen / als booz die beelden die hy
verbiedt te maeken :

Maer de Calvinisten self moeten bekennen dat hy
hier niet alle beelden verbiedt te maeken :

Ergo sy moeten bekennen dat hy hier niet en ver-
biedt eere ende dienst te doen booz alle beelden.

Dat de Calvinisten moeten bekennen dat hier niet
alle beelden verboden en worden / blyckt eerst upt haere
ghewoonte / want sy hebben niet'er daet eenige beel-
den niet alleen in haere huyzen / maer oock op haere
preckstoelen.

Blyckt 2. upt haere eyghen hemerckinghen die se op
die boozse schyftuer-plaetse ghestelt hebben / als
waer sy segghen *Nm. 6.* dat Godt hier verbiedt de
beelden van de sonne, maene, sterren, voghelen, men-
schen, viervoetighe of kruypende dieren, visschen, slan-
ghen.

gen, draken, Crocodillen, en schilt-padden.

Onder dese beelden en binde ick niet verboden te zijn de beelden der Heylighen ofte bande gheene die geluckeligh syn in den hemel: Want al hoe wel dat Godt hier verbiedt oock beelden te maeken van al wat in den hemel is, nochtans en wordet hier dooz den hemel niet anders verstaen als de locht, ende niet den oppersten hemel der salighen die ghemeenlijck uytghedrukt wordet in het out Testament met dese woorden / Hemel der hemelen, ende de locht, alleen met dit woordeken hemel, ghelijck men op hondert en hondert plaetsen kan sien: daerom segghen de Calvinisten seer qualijck in haere boossephe bemerckinghe dat hier oock verbo- den worden de beelden der Enghelen.

Ergo dan / Godt en heeft hier niet verboden de beelden der Heylighen nochte der Enghelen: Want die beelden en syn gheene beelden noch bande sonne, noch maene, noch sterren, noch voghelen, noch menschen &c. Maer hy en heeft gheene eere noch dienst verboden te doen als aen die beelden die hy hier in 't besonder verbiedt te maeken / ende van de Calvinisten besonder- lijck opghetelt worden:

Ergo hy en heeft gheene eere noch dienst verboden te doen aen de beelden der Heylighen, nochte der Enghelen.

Dit blijkt noch klaerder upt andere plaetsen van de scrijtuere daer dit ghehadt noch meer verklaert wordet: Wilt ghy dan weten wat Godt eyghentlijck hier ghebedt ofte verbiedt? leest maer *Exodi 20. v. 23.* daer sult ghy vinden dat Godt niet anders en verbiedt als silvere ende goude Goden te maeken.

Maer onse beelden der Heylighen ofte der Enghelen en syn gheene Goden:

Ergo onse beelden der Heylighen ofte der Engelen en worden van Gode niet verboden; verbolgens oock niet haer eenighen dienst ofte eere aen te doen aenghesien dat Godt niet in 't ghemeen alle beelden verbiedt te eeren ofte te dienen / maer alleen van die / die welcke hy daer in 't besonder verbiedt / ende booz Goden worden ghehouden.

Maer ghy seght Pag. 27. Wi en bidde de Roomsche de beelden niet aen in haer selven gheconsidereert als hout ende steen / noch de selve updruckelijck tot Goden maeken / dienbolghens daer in niet en begaen afgoderpe teghen het eerste ghebodt / soo begaense noch tans afgoderpe teghen het tweede ghebodt verbieden de gantschelijck de beelden te eeren of sich daer doot te buighen / alsoo de selve interpretative ende by verklaringhe van saeken daer doot tot afgoden worden.

Dit is noch een bande plompste slaghen die ghege daen hebt : Want aenghesien dat ghy bekenet dat wy niet en stryden teghen het eerste ghebodt om dat wy onse beelden niet en maeken tot Goden / soo moet ghy dan oock bekennen dat in 't eerste ghebodt gheene andere beelden als van Goden verboden worden / dienbolghens dat Godt in het tweede ghebodt niet anders verboden en heeft als dienst ende eere te doen aen de beelden der Goden :

Maer nu bekenet ghy dat onse beelden gheene beelden van Goden en zijn: Ergo nu moet ghe bekenet dat Godt niet verboden en heeft aen onse beelden eere ende dienst te doen : Hoe kunnen sy dan / doot die eere ende dienst die wy haer doen / afgoden worden ? Want / ofte wy herkennen se te vozen als Goden / of niet : Ghy en kont nu niet segghen dat wy se te vozen herkennen doot Goden / (want ghy hebt nu dadelijck het contrarie bekenet) ergo wy en kunnen haer noch formaliter, noch interpretative niet eeren / noch dienen als Goden / Ergo onsen dienst en is noch formaliter, noch interpretative, gheene afgoderpe.

Laet ons nu hoorzen of ghe noch meer sulcke slaghen hebt : Ghy seght Pag. 28. dat wy groote afgoderpe begaen met de aenbiddinghe bande geconsacreerde Hostie / in / en buchten de Misse.

Maer in is toch dese afgoderpe ghelegghen ?

Ghy antwoort / om dat wy het bzoedt aenbidden, Dit is immers de waerheyt ghespaert : Want wy ghelooben / ende hebben dursentmael de Calvinisten hier in oertuyghet / dat'er gheen bzoedt meer en is / hoe kunnen wy dan bzoedt aenbidden ?

Ghy seght: Dat dit eene dwalende opinie is/ ende dat het ons van gheene afgoderge bezyden en kan/ van dat wy beter behoorden te weten.

Wat moeten wy weten?

Dat'er gheene veranderinghe / seght ghy / van 't doot in 't lichaem Christi en is.

Wie seght dat? Ghy? en uw ghelijcke? ist daerom waer? weet ghy dan niet dat ghe al te laet in de werlt ghekomen zijt om ons te leeren? ende dat ghe naet uyt de schysfuere en hebt konnen aenwijzen dat Christus of sijne Apostelen / ofte Euangelisten erghens gheseyt hebben dat hy gaf eene figure ofte teken sijn lichaems? en wilt ghylieden ons komen leeren? Doch hier-naer breeder daer van.

III. ARTIKEL.

Onwetentheyt van Daniel aengaende de Rechtveerdigh-mackinghe.

De questie is hier / of wy dooz onse goede wercken in den staet van gratie ghedaen / den hemel konnen verdienen / of niet? wy segghen dat ja / en ghy seght dat neen? Maer hoe sult ghy uw segghen proberen?

Ghy stelt ons eenen hoop schysfuere-plaetsen booz / allenlijck aentwysende de Capitels en versen, misfchien om dat men niet en sou sien dat'er niet eene van alle te propooste en dient.

Dooz eerst dan / wy stemmen u toe al wat Paulus seght Rom. 3. 24. 25. 28. Item Cap. 5. v. 9. 10: Want hier en seght Paulus niet anders / als / ofte dat de Heydenen gherechtveerdicht worden / om niet, uyt genade, sonder de wercken: Niet wonder / want soo lanck als de heydenen waren / dat is / bukten het waere geloof / en koften alle haere wercken / oock de beste / niet haeren om haer te hzenghen tot het waere gheloof ende rechtveerdighydt; oversulx dat se daer toe gekomen waren was uyt lautere ghenade / sonder haer wercken: